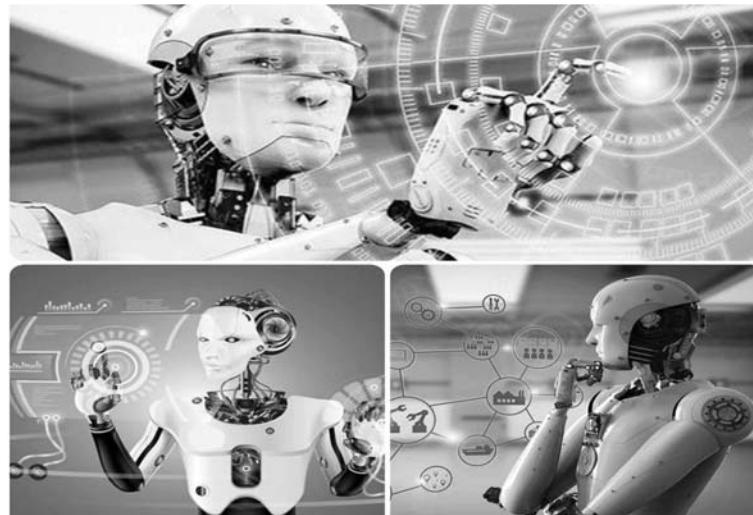

Sı insan zəkasına qarşı: gələcək kimin olacaq?

Süni intellektin insanlarla və müəssisələrə iş yerləri və məşğulluq üçün böyük transformasiya yaşadacağı ilə bağlı proqnozları hamımız oxumuşuq, az-çox məlumatlılıq, amma bu prosesin necə olacağını tam olaraq bilmirik. Pessimist proqnozlar potensial küləvi işsizliyin yaranacağıni və dolayısı ilə bunun cəmiyyətin çökəməsinə səbəb olacağı barədə xəbərdarlıq edirlər. Optimistlər isə bizi daha məhsuldar edəcək yeni bir iş dövrünün gələcəyini proqnozlaşdırırlar.

Ümumi mənzərə barədə bəzi proqnozlar var. Dünya İqtisadi Forumunun (WEF) proqnozlarından biri, süni intellektin 92 milyon iş yerini ləğv edəcəyi və 170 milyon yeni, fərqli imkanlar yaradacağı iddiasındadır. İlk baxışda bu hətta əla bir proqnoz təsiri bağışlayır. Amma eğer 30 ildir artıq yox olmaq üzrə olan işlərdən birində işleyirsinizsə və yeni işlərdən heç biri barədə bacarığınız yoxdursa, nə edəcəksiniz?

Bu gün iş yerlərinin süni intellekt tərəfindən ələ keçirildiyini, insanların getdikcə daha çox iş itirməsi ilə bağlı xəbərləri dünya mediasından oxuyuruq. İnsanlar özlerinin əvəzləlməz olduqları barədə inanclarına artıq şübhə ilə yanaşırlar. Sı bizi hə-

qiqtən əvez edə biləcəkmi? Əgər süni intellekt həqiqətən yeni iş yerləri yaradırsa, biz o işlərdən birini icra edə biləcəyikmi?

İnsanların süni intellekt səbəbindən işlərini itirdiyinə şahid olmaq üçün uzağa baxmağa ehtiyac yoxdur. Son zamanlar Microsoft-un program mühəndisləri, marketing mütəxəssisləri, məhsul menecerleri, hüquqşünaslar və tədqiqatçılar da daxil olmaqla 6000 iş yerini ixtisar etməsi barədə bir çoxumuz məlumatlılıq. Bu işlər artıq süni intellekt tərəfindən görülür. Daha sonra dönyanın en böyük texnologiya şirkətlərindən biri International Business

Machines Corporation (IBM) əsasən İnsan Resursları işçiləri olan 8000 işçini işdən azad edəcəyini və onlarla bir çox funksiyalarının da Sı vəsittələ avtomatlaşdırıldılarını təsdiqlədi. 2023-cü ildən başlayan ixtisarlar neticəsində Google-da 10.000, Salesforce-da 700 iş yeri ixtisar edildi. Bəzi şirkətlər, məsələn, Banqalordakı e-ticarət şirkəti Dukaan-in baş direktoru, süni intellekt 85% dən çox mərəli olduğuna görə bütün müştəri ilə kontakt komandasını işdən çıxardı. Texnologiya və program təminatı mühəndisliyi dünyasından kənarda, mediada da ciddi ixtisarlar gedir. Media kapitanları hesab edir ki, Sı

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnnişafı
Agentliyi

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın
İnnişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə
“informasiya və kommunikasiya
texnologiyalarının inkişaf etdirilməsi
“istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb*

ilə daha uğurlu iş görmək mümkündür.

Texnologiya sektorunda baş verən işdən çıxarmaları analiz edən onlayn platforma olan Trueup Tech Layoff Tracker-in hesablamalarına görə indiyə qədər 77.000-dən çox insan Sı səbəbindən işsiz qalıb. Bu gündə orta hesabla 495 nəfərin işsiz qalması demekdir. Aparılan canlı sorğular nəticəsində insanların 14 faizi işini avtomatlaşdırılmış sisteme görə itirdiyini deyib. Maraqlıdır ki, bunlar mütləq texnologiya işləri deyil. WEF-in hesabatına görə, süni intellekt çatdırılma xidmeti, tikinti, kənd təsərrüfatı, qida emalı və tibb bacısı sahələrində bum yaradacaq, çünkü insanlar süni intellektin hələ potensialının yetmediyi sahələrde işləməyə üz tuturlar.

Süni intellektin məşğulluğa təsiri hələ ki qorxulacaq həddə deyil. Proses başlasa da hələ erkən mərhələdədir. Süni intellekt və avtomatlaş-

dırmanın işləri öz əline cəmlədiyi bir gələcək hələ yaxın deyil. Bu proses boyunca insanlar süni intellekt dövründə də dəyerli qalmaq üçün lazım olacaq bacarıqlara yiyələnməlidir. Bu peşələr liderlik, ünsiyyət, komanda işi, qayğılaşılık kimi insan mərkəzli bacarıqlardır. Müəssisələr üçün bu, həm insanları süni intellektle əvez etmək yerinə onların iş əmsalını yüksəldən süni intellekt sistemləri ile işləməyə sövq etmək deməkdir. Beləcə həm insan mərkəzli sistem fəaliyyət göstərmış olur, həm də texnoloji yeniliklərdən faydalanaraq iş keyfiyyəti artır. Doğrudur, gələcək süni intellektin, texnoloji inqilabların, transformasiya olan iş dünyasının, lakin unitələrin lazımlığı deyil ki, insansız, ünsiyyətsiz cəmiyyət də mümkün deyil. Axı iş yerləri, kollektivlər, ünsiyyət həm də sosiallaşmanın əsas şərtlərindən biridir.

Lala Mehrali